

Wissing B.V.
Mevrouw E. Stuijts
Postbus 37
2990 AA Barendrecht

Contactpersoon: De heer D.D.C.A. Bijl
Email : dbijl@idds.nl

Ons kenmerk : 1503H067/DBI/rap3
Datum : 16 juni 2016
Betreft : Resultaten aanvullend onderzoek Sassenheim, Narcissenlaan

Geachte heer Bijl,

Hierbij ontvangt u per briefrapportage de bevindingen van het door ons uitgevoerde aanvullende onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet op het terrein van de Sassenheimse Tennis Vereniging, aan de Narcissenlaan te Sassenheim.

In juli 2015 is door BTL Advies een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd ter plaatse van het plangebied. Tijdens dit onderzoek is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk het leefgebied vormt voor gebouw bewonende broedvogels en vleermuizen. Het aanvullend onderzoek is uitgevoerd om meer inzicht te verkrijgen van het voorkomen van beide soortgroepen.

Deze briefrapportage opent met een korte omschrijving van het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling. Aansluitend volgt een bespreking van de onderzoeksmethode. Vervolgens wordt ingegaan op de resultaten van het onderzoek en worden deze getoetst aan de Flora- en faunawet. Afsluitend is geconcludeerd op welke wijze omgegaan moet worden met de mogelijk voorkomende beschermde soorten.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijkseweg 37 | T 071 - 402 85 86
Postbus 126 | info@idds.nl
2200 AC Noordwijk | www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGEVEEN

T 0528 - 72 22 29 1/10

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

PLANGEBIED EN VOORGENOMEN ONTWIKKELINGEN

Het plangebied (fig. 1) is gesitueerd aan de zuidzijde van Sassenheim en wordt geheel omsloten door bebouwing. Het wordt gekarakteriseerd door een parkeerterrein met verspreid staande beplanting en vakken gazon aan de noordzijde en een tennisbanencomplex aan de zuidzijde. Centraal op het terrein bevinden zich twee gebouwen. Het plangebied wordt aan de zuidwestzijde omzoomd door een houtwal met aangrenzend een watergang.



Figuur 1) Situering plangebied (geel omkaderd). (Bron: Google Earth)

De opdrachtgever is voornemens het plangebied te herontwikkelen tot woonbestemming (fig. 2). Hierbij zal de bestaande bebouwing worden gesloopt, worden de aanwezige groenstructuren verwijderd en zal de watergang worden uitgebreid in noordelijke richting. De voorgenomen werkzaamheden worden in het kader van de Flora- en faunawet geclassificeerd als “ruimtelijke ontwikkelingen en -inrichting”.



(Bron: ontwerpplan)

WERKWIJZE

Bij het uitvoeren van onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en de functionaliteit van het leefgebied is gewerkt volgens de richtlijnen die zijn opgesteld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, soortenstandaarden) en het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol (opgesteld door Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus, 2013).

Vleermuizen vormen een nachttactieve soortgroep. Daarom hebben vier nachtelijke veldbezoeken plaatsgevonden. Tijdens de nachtbezoeken is gewerkt met een bat-detector om eventueel aanwezige vleermuizen waar te nemen (type Pettersson D240x). Twee bezoeken zijn uitgevoerd tijdens de kraam- en zomerperiode en twee bezoeken tijdens de zomer-, zwerm- en paarperiode (zie tabel 1). Omdat op basis van de kenmerken van de bebouwing winterverblijven niet worden verwacht, is er geen veldbezoek uitgevoerd in de winterperiode. Alle bezoeken vallen in de onderzoeksperiode voor zomerverblijven en vliegrouen, waardoor de aanwezigheid hiervan eveneens voldoende is onderzocht.

Het voorkomen van de huismus is aanvullend op de uitgevoerde vleermuisbezoeken onderzocht, na de ochtendschemering. Daarnaast is voor deze soort een apart veldbezoek uitgevoerd. Met betrekking tot het voorkomen van huismussen en andere vogelsoorten is specifiek gelet op territorium- en nest-indicerend gedrag.

Tabel 1) Overzicht uitgevoerde veldbezoeken

DATUM	TIJD	WAARNEMER	SOORTGROEP	WEERSOMSTANDIGHEDEN
13 juli 2015	17.30-19.15 uur	J. Gijsbertsen	Biotooptoets	Droog
2/3 september 2015	23.00-01.00 uur	J. Gijsbertsen	Vleermuizen, paar- en zwermverblijven	Droog, half bewolkt, ca. 13 graden Celsius, wind 0-1 Bft
25 september 2015	22.15-23.45 uur	J. van der Poel	Vleermuizen, paar- en zwermverblijven	Droog, 10 graden Celsius, wind west en 2 Bft.
31 maart 2016	18.00-19.30 uur	N. Hulsbosch	Huismus	Droog, zonnig
18 mei 2016	03.45-06.00 uur	T. Zeegers	Vleermuizen (kraam- en zomerverblijven) en huismus	Droog, ca. 10 graden Celsius, wind 2-3 Bft.
20 mei 2016	09.30-10.00 uur	T. Zeegers	Huismus	Lichte regen, wind 1 Bft.
8 juni 2016	03.45-05.15 uur	T. Zeegers	Vleermuizen kraam- en zomerverblijven	Droog, half bewolkt, wind 0 Bft, 12-13 graden Celsius

ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten beschreven van het flora- en faunaonderzoek (samenvattend) en het aanvullend onderzoek. Voor een uitgebreidere omschrijving van de resultaten van het flora- en faunaonderzoek wordt verwezen naar de rapportage van 22 september 2015, met kenmerk 1503H067/DBI/rap2.

Samenvatting bevindingen flora- en faunaonderzoek

Hieronder volgen per soortgroep beknopt de bevindingen van het reeds in 2015 uitgevoerde flora- en faunaonderzoek:

- Grondgebonden zoogdieren: Op basis van de bekende gegevens en de kenmerken van het plangebied is het voorkomen van strikter beschermde soorten uit te sluiten. Wel komen mogelijk enkele algemene soorten voor als egel;
- Vleermuizen: De aanwezige bebouwing ter plaatse van het plangebied oogde vervallen. Door de toegangsmogelijkheden in de gebouwen hebben deze een mogelijke functie als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. De groene structuren in het plangebied kunnen functioneren als foerageergebied en vliegroute van vleermuizen;
- Vogels: Voor huismussen vormt de bebouwing in combinatie met de omringende ruimte een geschikte broedplaats. Vanwege de hellingshoek van de daken en de beperkte vrije uitvliegruimte is het uitgesloten dat de bebouwing dienst doet als broedhabitat voor de gierzwaluw;
- Vissen: In de aanwezige watergang zijn tijdens de biotooptoets geen beschermde vissoorten aangetroffen. Wel zijn algemene soorten waargenomen zoals snoek. Vanwege de kenmerken van de watergang is het voorkomen van leefgebied van beschermde vissoorten uitgesloten;
- Amfibieën: Op basis van de bekende gegevens en de kenmerken van het plangebied is het voorkomen van strikter beschermde soorten uit te sluiten. Wel komen mogelijk enkele algemene soorten voor als gewone pad;
- Vaatplanten: In de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de daslook bekend in park Rusthoff. Naast deze beschermde soorten, komen hier ook andere bijzondere (maar niet beschermde) plantensoorten voor. De houtwal aan de zuidwestzijde van het plangebied bezit potentieel leefgebied voor deze soort. Tijdens de biotooptoets is deze soort echter niet waargenomen.

Bevindingen aanvullend onderzoek

Hieronder worden per veldbezoek de bevindingen beschreven.

2 en 3 september 2015

Gedurende dit middernachtbezoek (23.00-01.00 uur) zijn alleen overvliegende en foeragerende exemplaren waargenomen van laatvlieger (één exemplaar), ruige dwergvleermuis (één exemplaar) en enkele gewone dwergvleermuizen. Er zijn tijdens dit onderzoek geen waarnemingen gedaan die duiden op aanwezigheid van zomer- of paarverblijfplaatsen binnen het plangebied.

25 september 2015

Gedurende dit avondbezoek (22.15-23.45 uur) is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen. Aan de noordzijde van het plangebied zijn rondom de aanwezige groenstructuren (bosschages/solitaire bomen) tussen de Narcissenlaan, Gladiolenstraat en Parklaan twee baltsende en één foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tussen de houtwal en de flatgebouwen aan de Gladiolenstraat in zijn diverse (ca. vijf) baltsende en foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Ter hoogte van de tennisbaan zelf bevindt zich sterke lichtvervuiling, afkomstig van de aanwezige lampen. Door deze lichtvervuiling is dit gedeelte van het plangebied weinig geschikt voor vleermuizen om er te foerageren/te baltsen.

31 maart 2016

Gedurende dit veldbezoek (18.00-19.30 uur) is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van de huismus. Gedurende dit veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen. Andere beschermde soorten zijn eveneens niet waargenomen.

18 mei 2016

Dit veldbezoek is in de vroege ochtend (03.45-06.00 uur) uitgevoerd. De focus van de veldbezoek lag op het onderzoeken van de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen en de aanwezigheid van huismussen. Tussen 03.45 uur en 05.00 uur zijn enkele overvliegende en foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen ter hoogte van de houtwal, watergang en bebouwing behorende bij de tennisbaan aan de zuidzijde van het plangebied. In totaal zijn 5-10 exemplaren waargenomen. Tussen 05.00 uur en 05.20 uur werd een langdurig foeragerend exemplaar waargenomen tussen de bebouwing behorende bij de tennisbaan en de tegenoverliggende flatgebouw aan de Gladiolenstraat. Rond 05.20 uur werd het betreffende exemplaar voor het laatst waargenomen boven de aanwezige watergang, waarna het dier vervolgens wegkroop achter een geveldeel van het aanwezige flatgebouw aan de Gladiolenstraat.

Tijdens het licht worden werd bovenop de aanwezige alarmpaal op de parkeerplaats een slapende ooievaar zichtbaar. Nadat het volledig licht was geworden, vloog het dier weg. Na het licht worden werd de houtwal onderzocht op de aanwezigheid van de daslook. Deze soort bloeit gedurende april-mei. Ter plaatse van de houtwal zijn geen groeiplaatsen van de daslook waargenomen. Rond 05.40 uur werden de eerste huismussen gehoord in de wijk ten zuidwesten van het plangebied. In deze wijk zijn diverse zingende huismussen waargenomen. Ter hoogte van het plangebied is geen activiteit waargenomen van huismussen. In de aanwezige houtwal zijn wel twee zingende koolmezen waargenomen.

20 mei 2016

Op deze datum is een extra controle uitgevoerd, omdat de waarnemer op die dag in de buurt was. Op deze dag werd in een ander plangebied in Lisse volop activiteit waargenomen van de huismus. Om deze reden is ter hoogte van het plangebied in Sassenheim (waar het in deze rapportage ook om gaat) nogmaals een kort veldbezoek uitgevoerd. Er zijn tijdens dit veldbezoek geen huismussen waargenomen ter hoogte van de bebouwing aan de tennisbaan.

8 juni 2016

Tussen 03.45 uur en 04.45 uur werd verspreid over het gehele plangebied en de directe omgeving ervan incidenteel een kort foeragerende of overvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. De dieren gebruiken hiervoor onder andere de aanwezige groenstructuren ter plaatse van het plangebied. De laatste gewone dwergvleermuis werd waargenomen om 05.45 uur, foeragerend rondom de beplanting nabij het tennisgebouw. Daarna verdween het dier in noordelijke richting. Verblijf-indicerend gedrag is niet waargenomen ter plaatse van het plangebied en de aangrenzende bebouwing. Buiten de gewone dwergvleermuis zijn egel, ooievaar, merel en kleine mantelmeeuw waargenomen ter plaatse van het plangebied. De waarneming van de egel betrof een op het pas gemaaid grasveld foeragerend exemplaar. Vervolgens verschanste het dier zich enige tijd in de beplanting aan de voorzijde van het tennisgebouw, om vervolgens te verdwijnen in de houtwal aan de westzijde van het plangebied. Van de ooievaar werden tijdens het licht worden twee slapende/ontwakende ooievaars waargenomen op de aanwezige straatlantaarns. Rond 05.00 uur vloog één van beide vogels op om zich vervolgens te positioneren op een van de lantaarns ter plaatse van de tennisbaan. Na een minuut waren beide vogels verdwenen. De kleine mantelmeeuw is alleen auditief (roepend) waargenomen, vermoedelijk vanaf de daken van de flats aan de Gladiolenstraat, ten noordwesten van het plangebied. In de ochtendschemering was een territoriale merel zingend aanwezig op en rondom de panden aan de tennisbaan. Huismussen zijn niet waargenomen ter hoogte van het plangebied.

Betekenis plangebied voor aangetroffen beschermde soorten

Egel

De aanwezige grasvelden functioneren voor de egel als onderdeel van het foerageergebied. De aanwezige houtwal wordt benut als onder andere rustplaats.

Gewone dwergvleermuis

Het plangebied functioneert voor de gewone dwergvleermuis als onderdeel van het foerageergebied en als vliegroute, dit geldt in het bijzonder voor de aanwezige houtwal aan de zuidwestzijde van het plangebied. Daarnaast functioneert deze houtwal ook als baltslocatie in de nazomer/het najaar, voor beschutting nabij de aanwezige verblijfplaatsen en voor aansluiting op groene structuren in de directe omgeving. De flats grenzend aan het plangebied aan de Gladiolenstraat functioneren als zomer- en paarverblijfplaats van één tot enkele mannelijke dieren. In het plangebied zelf ontbreken vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Ruige dwergvleermuis en laatvlieger

Beide soorten zijn slechts eenmaal waargenomen tijdens het onderzoek. De waarnemingen hadden betrekking op overvliegende (laatvlieger) en kort foeragerende (ruige dwergvleermuis) individuen. Het plangebied heeft voor beide soorten geen essentiële betekenis.

Ooievaar

De aanwezige lantaarns en alarmpaal functioneren voor de ooievaar als slaapplek. Dit is tweemaal vastgesteld in mei en juni. Nesten van de ooievaar ontbreken ter hoogte van het plangebied.



Figuur 3) Slaapplek ooievaar

Huismus

Ter plaatse van het plangebied ontbreken vaste rust- en verblijfplaatsen van de huismus. Vaste rust- en verblijfplaatsen van de huismus komen wel voor in de omliggende wijken buiten de begrenzing van het plangebied. Het plangebied vervult voor deze populaties geen essentiële rol in de functionele leefomgeving voor deze soort.

Daslook

Het plangebied heeft geen betekenis voor deze soort. Groeiplaatsen zijn niet aangetroffen.

TOETSING AAN DE NATUURWETGEVING EN VOORZORGSMATREGELEN

Egel en andere grondgebonden zoogdieren

Deze soorten zijn opgenomen in tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt enkel de zorgplicht, waarvoor het werken middels een gedragscode/ontheffing niet nodig is. Wanneer zoogdieren worden aangetroffen tijdens de uitvoering, moeten deze kunnen wegvlugten of worden verplaatst (danwel verjaagd) naar een aangrenzend gebied, zodat individuen niet worden gedood door de machines/werkzaamheden.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn streng beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Vaste rust- en verblijfplaatsen ontbreken ter plaatse van het plangebied, maar bevinden zich wel in de directe omgeving van het plangebied. Functies als essentiële foerageergebieden en vliegrouten die nodig zijn om de aanwezige verblijfplaatsen in stand te houden, zijn eveneens beschermd. De aanwezige houtwal aan de zuidwestzijde van het plangebied vormt een dergelijk essentieel onderdeel in het leefgebied van vleermuizen. In de toekomstige inrichting worden weliswaar vervangende groenstructuren aangeboden die de vleermuizen kunnen benutten, maar tijdens de uitvoeringsfase is dit niet het geval. In het geval de houtwal wordt verwijderd, wordt ook de beschutting ontnomen en is de kans aanwezig dat de dieren hun verblijfplaats niet meer in gebruik nemen. De verblijfplaatsen worden dan niet verwijderd, maar ongeschikt gemaakt door de omgevingsfactoren negatief te beïnvloeden. Dit betekent dat verbodsbepalingen uit artikel 11 van de Flora- en faunawet worden overtreden en dat een ontheffing nodig is.

Door met de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden rekening te houden met deze verblijfplaatsen, kan een ontheffing echter worden voorkomen. Dit kan door de aanwezige houtwal in eerste instantie te behouden, en pas te verwijderen op het moment dat de nieuwbouw is gerealiseerd. Op de locatie van de houtwal is in het toekomstig ontwerp een parkzone opgenomen, die de functie van de houtwal vervangt. Daarnaast wordt in de toekomstige inrichting de tennisbaan (ongeschikt leefgebied in de huidige situatie) vervangen door geschikt leefgebied in de vorm van woonhuizen (potentiele verblijfplaatsen) en bijbehorende groene structuren. Door de houtwal in eerste instantie te behouden, worden de aanwezige verblijfplaatsen aan de gladiolenstraat niet blootgesteld aan kunstverlichting (tijdens de uitvoering zal kunstverlichting nodig zijn, voor bijvoorbeeld het verlichten van opslag van materieel/materiaal) en windvorming. Is deze werkwijze niet uitvoerbaar, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig.

Broedvogels

De bescherming van broedvogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat voor deze soorten geldt dat het nest eenmalig wordt gebruikt, vallen dergelijke nesten alleen tijdens het gebruik (broedseizoen) van vogels onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Met deze nesten kan eenvoudig rekening worden gehouden door de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen. Over het algemeen wordt de periode 15 maart – 15 juli gehanteerd als richtlijn voor het broedseizoen. Omdat sommige soorten (zoals houtduif en meerkoet) ook eerder of later tot broeden kunnen komen, moet rekening worden gehouden met maart – augustus als risicovolle periode.

In het geval het niet mogelijk is om buiten deze periode te werken, moet vlak voorafgaand (2-3 dagen) aan de start van de werkzaamheden een broedvogelcheck worden uitgevoerd door een ecoloog/ter zake kundige. Indien op dat moment broedgevallen worden aangetroffen, mogen geen versturende werkzaamheden worden uitgevoerd tot het moment dat de nesten vrijwillig door de vogels zijn verlaten.

Categorie 1 t/m 4 van de vaste nesten

Verblijfplaatsen van vogels, die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn permanent beschermd. Deze soorten zijn onderverdeeld in de categorieën 1 tot en met 4 van de vaste nesten. Nesten van deze soorten ontbreken ter plaatse van het plangebied. Het plangebied vormt daarnaast geen essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van vogelsoorten waarvan de nesten permanent zijn beschermd en die in de directe omgeving voorkomen.

Van de ooievaar bevinden zich wel slaapplekken ter hoogte van het plangebied. Slaapplekken van vogels worden alleen als vaste rust- en verblijfplaats gezien als deze van belang zijn voor het in stand houden van een nestlocatie. Omdat van de ooievaar geen nesten zijn vastgesteld ter hoogte van het plangebied en de directe omgeving ervan, kunnen de aangetroffen slaapplekken niet als vaste rust- en verblijfplaats worden gerekend.

Categorie 5 van de vaste nesten

Nesten van onder andere koolmees zijn opgenomen in categorie 5 van de Vaste nesten. Nesten in deze categorie zijn alleen permanent beschermd in het geval zwaar wegende ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. De voorkomende soorten ter hoogte van het plangebied komen zowel landelijk als regionaal zeer algemeen voor. Van een permanente bescherming is daarom geen sprake.

CONCLUSIES

Voor het uitvoeren van de voorgenomen ontwikkeling is aandacht vereist voor de soortgroep vleermuizen en vogels. Mits de aanwezige houtwal voorlopig (tot na de realisering van de nieuwbouw) behouden kan blijven is een ontheffingsaanvraag niet nodig. Indien het om praktische redenen niet mogelijk is om de houtwal in eerste instantie te behouden, wordt geadviseerd om een ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet. In onderstaande tabel 1 zijn de onderzoeksresultaten per soortgroep samengevat. Onder het hoofdstuk 'Toetsing aan de Flora- en faunawet en voorzorgsmaatregelen' zijn de vervolgstappen uitgebreider omschreven.

Tabel 1. Overzicht van onderzochte soortgroepen en onderzoeksresultaten.

Soort(groep)	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Consequenties Flora- en faunawet	Bijzonderheden/opmerkingen
Grondgeb. zoogdieren	Nee	Nee	Zorgplicht	Individueel de mogelijkheid geven om te vluchten of verplaatsen
Vleermuizen	Afhankelijk van de werkwijze	Nee	Houtwal pas verwijderen na realisering nieuwbouw of indien dit niet mogelijk is ontheffing aanvragen	
Vogels	Ja	Nee	Rekening houden met broedseizoen	In gebruik zijnde vogelnesten mogen niet worden verstoord, extra controle door ecooloog is noodzakelijk indien binnen het broedseizoen wordt gewerkt.
Overige soorten	Nee	Nee	Geen	

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van het voorgaande dan kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,
IDDS B.V.



De heer C. Brouwer bba
(projectleider)